

Lieta C-633/20

**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar Tiesas
Reglamenta 98. panta 1. punktu**

Iesniegšanas datums:

2020. gada 25. novembris

Iesniedzējtiesa:

Bundesgerichtshof (Vācija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2020. gada 15. oktobris

Prasītāja un revīzijas sūdzības iesniedzēja:

*Bundesverband der Verbraucherzentralen und
Verbraucherverbände – Verbraucherzentrale Bundesverband e.V.*

Atbildētāja un atbildētāja revīzijas tiesvedībā:

TC Medical Air Ambulance Agency GmbH

Pamatlietas priekšmets

Direktīvas 2002/92 un 2016/97 – “Apdrošināšanas starpnieka” jēdziens – Jēdziena attiecināšana uz uzņēmumu, kas patērētājiem, lai apdrošinātu slimības vai negadījuma risku ārvalstīs, piedāvā par atlīdzību dalības tiesības grupu apdrošināšanā, par kuru tas ir noslēdzis līgumu, un citus pakalpojumus

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

Savienības tiesību interpretācija, LESD 267. pants

Prejudiciālais jautājums

Eiropas Savienības Tiesai par Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2002/92/EK (2002. gada 9. decembris) par apdrošināšanas starpniecību (OV L 9, 2003. gada 15. janvāris, 3. lpp.) 2. panta 3) un 5) punkta, kā arī Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2016/97 (2016. gada 20. janvāris) par

apdrošināšanas izplatīšanu (pārstrādāta redakcija) (OV L 26, 2016. gada 2. februāris, 19. lpp.) 2. panta 1. punkta 1), 3) un 8) apakšpunkta interpretāciju uzdod šādu jautājumu prejudiciāla nolēmuma sniegšanai:

Vai uzņēmums, kas kā apdrošinājuma ņēmējs savu klientu interesēs pie apdrošināšanas sabiedrības uztur ārvalsts ceļojumu slimības apdrošināšanu, kā arī ārvalsts un iekšzemes atgriešanas apdrošināšanu kā grupu apdrošināšanu, izplata patērētājiem dalības tiesības, kas ļauj saņemt apdrošināšanas pakalpojumus slimības vai negadījuma gadījumā ārvalstīs, un no iesaistītajiem dalībniekiem saņemt atlīdzību par iegādāto apdrošināšanas segumu, ir apdrošināšanas starpnieks Direktīvas 2002/92/EK 2. panta 3) un 5) punkta un Direktīvas (ES) 2016/97 2. panta 1. punkta 1), 3) un 8) apakšpunkta izpratnē?

Atbilstošās Savienības tiesību normas

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2002/92/EK (2002. gada 9. decembris) par apdrošināšanas starpniecību, it īpaši 2. panta 3) un 5) punkts

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2016/97 (2016. gada 20. janvāris) ar apdrošināšanas izplatīšanu (pārstrādāta redakcija), it īpaši 2. panta 1. punkta 1), 3) un 8) apakšpunkts

Īss pamatlietas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts

- 1 Atbildētāja uzdod reklāmas uzņēmumiem ar tādas reklāmas palīdzību, kad klients tiek apmeklēts mājās, piedāvāt patērētājiem par atlīdzību pievienoties “TC Medical Air Ambulance Agency GmbH Mitgliedergemeinschaft”. Dalība dod tiesības izmantot dažādus pakalpojumus, ja saslimšana vai negadījums ir noticis ārvalstīs. Pie tiem pieder izdevumu segšana par medicīniski nepieciešamo aprūpi un neatliekamās medicīniskās palīdzības transporta izmantošanu, attiecīga transporta organizācija un nodrošināšana, kā arī telefoniski sasniedzama “ārkārtas palīdzības zvanu centra” uzturēšana.
- 2 Atbildētāju saista līgumattiecības ar sabiedrību, kas ar savu medicīnas personālu un saviem lidaparātiem sniedz atbildētājas uzdevumā daļu apdrošināšanas pakalpojumu un organizē 24 stundas diennaktī sasniedzamo ārkārtas palīdzības zvanu centru. Par to atbildētāja tai maksā atlīdzību. Atbildētāja kā apdrošinājuma ņēmējs ir noslēgusi pie apdrošināšanas sabiedrības grupu apdrošināšanu, ar kuru atbildētājas klientiem tiek nodrošināts apdrošināšanas segums saistībā ar ārvalsts ceļojumu slimības apdrošināšanu, kā arī ārvalsts un iekšzemes atgriešanas apdrošināšanu.
- 3 Nedz atbildētājam, nedz tās nolīgtajiem reklāmas uzņēmumiem nav apdrošināšanas starpnieka atļauja saskaņā ar valsts tiesību aktiem.

- 4 Prasītāja atbildētājas veikto darbību uzskata par tādu, kas ir vērsta pret konkurenci. Būtībā tās ieskatā atbildētāja nodarbojas ar apdrošināšanas starpniecību, saistībā ar kuru tai ir nepieciešama atļauja. Tāpēc prasītāja valsts tiesās ir cēlusi prasību, lūdzot piespriest atbildētājai bez apdrošināšanas starpniecībai nepieciešamās atļaujas nepiedāvāt vai attiecīgi neļaut piedāvāt patērētājiem līgumus par pievienošanas apdrošināto personu sabiedrībā.
- 5 *Landgericht* [apgabaltiesa] prasību apmierināja. Pēc atbildētājas apelācijas sūdzības apelācijas tiesa prasību noraidīja. Tagad iesniedzējtiesai revīzijas instancē ir jālemj par lietu.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts

- 6 Tas, vai prasība tiks apmierināta, ir atkarīgs no tā, vai atbildētājai saskaņā ar valsts tiesību aktiem ir nepieciešama atļauja, lai tā par atlīdzību būtu starpniece starp tās izplatītajām dalības tiesībām un patērētājiem. Savukārt atbilde uz šo jautājumu ir atkarīga no Direktīvas 2002/92 2. panta 3) un 5) punkta un Direktīvas 2016/97 2. panta 1. punkta 1), 3) un 8) apakšpunkta interpretācijas.
- 7 Apelācijas tiesa prasības noraidīšanu pamatoja tādējādi, ka atbildētāju nevar atzīt par apdrošināšanas starpnieci valsts tiesību aktu izpratnē. Apdrošināšanas starpnieks saskaņā ar valsts tiesību aktiem varot būt tikai persona, kas pati nav nedz apdrošinājuma ņēmējs, nedz apdrošinātājs. Minēto uz atbildētāju nevarot attiecināt. Tā esot apdrošinājuma ņēmēja pie uzņēmuma, pie kura tā savā vārdā ir noslēgusi grupu apdrošināšanas līgumu uz citu personu rēķina. Turklāt atbildētāja, nodrošinot ārkārtas palīdzības zvanu centra darbību, kā arī organizējot un nodrošinot atgriešanas transportu slimības gadījumā, sniedzot pastāvīgus pakalpojumus, kas ir plašāki par grupu apdrošināšanas pakalpojumiem.
- 8 Prasība ir saistīta ar atbildētājas 2017. gada septembrī izmantotajiem apdrošināšanas dokumentiem. Pēc tam ar 2018. gada 1. oktobri Direktīva 2002/92 tika atcelta un aizstāta ar Direktīvu 2016/97, un, transponējot pēdējo minēto direktīvu, tika grozīti arī šajā lietā piemērojami valsts tiesību akti.
- 9 Saskaņā gan ar veco, gan ar jauno valsts tiesību aktu redakciju apdrošināšanas starpnieks ir persona, kuras kā viena vai vairāku apdrošināšanas sabiedrību pārstāvja uzdevums ir būt par starpnieku apdrošināšanas līgumu noslēgšanā vai tos noslēgt, vai kura kā apdrošināšanas brokeris pārņem starpnieka lomu apdrošināšanas līgumu slēgšanā vai to noslēgšanu, nepastāvot konkrētam apdrošināšanas sabiedrības uzdevumam.
- 10 Tāpēc Vācijas judikatūrā un tiesību doktrīnā pārsvarā tiek pausts viedoklis, ka grupu apdrošināšanas apdrošinājuma ņēmējs, kas par atlīdzību izplata dalības tiesības šajā grupu apdrošināšanā, nevar tikt uzskatīts nedz par apdrošināšanas starpnieku, nedz tam ir starpniekam līdzīgs statuss.

- 11 Tomēr tiek pausts arī viedoklis, ka grupu apdrošināšanas apdrošinājuma ņēmējs var būt apdrošināšanas starpnieks, ja tas līgumu par grupu apdrošināšanu noslēdz nevis apdrošināto, bet gan pats savās ekonomiskās interesēs.
- 12 To, vai un – ja atbilde ir apstiprinoša – ar kādiem nosacījumiem persona, kas ir grupu apdrošināšanas apdrošinājuma ņēmējs, var būt apdrošināšanas starpnieks, nevar viennozīmīgi secināt no Direktīvas 2002/92 un tās aizstājošās Direktīvas 2016/97, kā arī šajā ziņā līdz šim pasludinātās Tiesas judikatūras.
- 13 Saskaņā ar Tiesas judikatūru Direktīvas 2002/92 2. panta 3) punkta pirmajā daļā minētās darbības ir formulētas plaši. Šajā tiesiskajā regulējumā jēdziens “apdrošināšanas starpniecība” ir definēts kā tāds, kas aptver darbības, ar kurām ievieš, piedāvā vai veic citus priekšdarbus pirms apdrošināšanas līgumu noslēgšanas, vai šādu līgumu noslēgšanu, vai darbības, ar kurām palīdz šādu līgumu pārvaldībā un izpildē, it īpaši iestājoties apdrošināšanas gadījumam. Atbilstoši tam katra no Direktīvas 2002/92 2. panta 3) punkta pirmajā daļā minētajām darbībām atsevišķi ir apdrošināšanas starpniecība (spriedums, 2018. gada 31. maijs, *Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag u.c.*, C-542/16, EU:C:2018:369, 37. punkts). Uz Direktīvas 2016/97 2. panta 1. punkta 1) apakšpunktā minētajām darbībām šie apsvērumi attiecas tāpat. Tajā definētais jēdziens “apdrošināšanas izplatīšana” tostarp aptver darbības, ar kurām sniedz konsultācijas, piedāvā vai veic citus priekšdarbus apdrošināšanas līgumu noslēgšanai, šādu līgumu noslēgšana vai darbības, ar kurām palīdz šādu līgumu pārvaldībā un izpildē, jo īpaši prasījuma gadījumā.
- 14 Šķiet, ir iespējams atbildētāju, pamatojoties uz tās piedāvātajiem pakalpojumiem, uzskatīt par apdrošināšanas starpnieci šajā izpratnē.
- 15 Par plašu apdrošināšanas starpnieka jēdziena interpretāciju liecina turklāt abu direktīvu apsvērumi.
- 16 Direktīvā 2002/92 un Direktīvā 2016/97 tiek pieņemts, ka apdrošināšanas produktus izplata dažādas personu vai organizāciju kategorijas. Direktīvā 2002/92 ir minēti aģenti, brokeri un apdrošināšanas pakalpojumu operatori (9. apsvērumi), Direktīvā 2016/97 ir minēti arī apdrošināšanas sabiedrības, ceļojumu aģentūras un automobiļu nomas uzņēmumi (5. apsvērumi). Abām direktīvām vienlīdzīgas attieksmes apsvērumu dēļ ir jāattiecas uz visiem šiem subjektiem un klientu aizsardzības apsvērumu dēļ – uz visām šīm personām un iestādēm. Direktīvas 2016/97 piemērošanas joma šajā ziņā ir būtiski plašāka nekā Direktīvas 2002/92 piemērošanas joma (Direktīvas 2016/97 7. un 8. apsvērumi). Direktīvas 2016/97 deklarētais mērķis ir nodrošināt, ka patērētāji saņem vienāda līmeņa aizsardzību, neraugoties uz izplatīšanas kanālu atšķirībām (6. apsvērumi).
- 17 No šiem apsvērumiem nevar secināt, ka direktīvās par apdrošināšanas starpniekiem tiek uzskatīti tikai apdrošināšanas pārstāvji un brokeri.
- 18 Direktīvu 2002/92 un 2016/97 mērķis tāpat liecina par to, ka personas, kas – kā atbildētāja – izplata par atlīdzību patērētājiem dalības tiesības grupu

apdrošināšanā, ir jāuzskata par apdrošināšanas starpniekiem. Šajās direktīvās paredzētajam reģistrācijas pienākumam ir jānodrošina, ka par apdrošināšanas starpnieku kļūst tikai persona, kas atbilst stingrām profesionālām prasībām attiecībā uz to kompetenci, nevainojamu reputāciju, profesionālās civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas segumu un finansiālo stāvokli (skat. Direktīvas 2002/92 14. un 16. apsvērumu). Ar to, pirmkārt, ir jānodrošina augsts apdrošināšanas starpniecības profesionālais līmenis un Savienības starpnieku tirgus saskaņošana, novēršot šķēršļus uzņēmējdarbības brīvībai un brīvai pakalpojumu sniegšanai, un, otrkārt, ir jāuzlabo patērētāju tiesību aizsardzība, tātad apdrošinājuma ņēmēju aizsardzība, šajā nozarē (skat. spriedumu, 2013. gada 17. oktobris, *EEAE* u.c., C-555/11, EU:C:2013:668, 27. punkts).

- 19 Klientiem, kuri vēlas apdrošināt konkrētu risku, no finansiālā iznākuma viedokļa ir vienalga, vai tie apdrošināšanas segumu iegūst tieši kā apdrošinājuma ņēmēji vai netieši ar uzņēmuma starpniecību kā grupu apdrošināšanas apdrošinātie. Tāpēc nešķiet pamatoti personai, kas klientam par atlīdzību nodrošina apdrošināšanas segumu, izvirzīt atšķirīgas prasības atkarībā no tā, vai klients iegūst apdrošinājuma ņēmēja vai apdrošinātā statusu. Tāpēc ar Direktīvām 2002/92 un 2016/97 sasniedzamā patērētāju tiesību aizsardzība varētu pamatot personu, kuras kā atbildētāja pašas savās ekonomiskajās interesēs izplata dalības tiesības grupu apdrošināšanā, atzīšanu par apdrošināšanas starpniekiem.
- 20 Pretēji Direktīvai 2002/92 grupu apdrošināšanas ir minētas Direktīvas 2016/97 49. apsvērumā ir. No šī apsvēruma gan var secināt, ka grupu apdrošināšanu gadījumā apdrošinājuma ņēmējs ir "klients", nevis apdrošināšanas starpnieks. Tas gan neattiecas uz visiem grupu apdrošināšanas gadījumiem, bet gan tikai uz tādiem, kad atsevišķs grupas dalībnieks nevar pieņemt individuālu lēmumu pievienoties. Taču šajā lietā nepastāv šāds patērētāju pievienošanās pienākums.